

POSTANOWIENIE

Dnia 28 kwietnia 2016 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Halina Kuryło

w sprawie z odwołania K. G.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych [...] Oddziałowi w Ł.
o zasiłek chorobowy,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 28 kwietnia 2016 r.,
skargi kasacyjnej ubezpieczonego od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i
Ubezpieczeń Społecznych w Ł.
z dnia 10 lutego 2015 r., sygn. akt VII Ua [...],

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2. przyznaje od Skarbu Państwa - Sądu Okręgowego w Ł. na rzecz radcy prawnego R. K. kwotę 120 (sto dwadzieścia) złotych powiększoną o stawkę podatku od towarów i usług, tytułem kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w Ł. wyrokiem z dnia 10 lutego 2015 r. oddalił apelację ubezpieczonego K. G. od wyroku Sądu Rejonowego w Ł. z dnia 23 października 2014 r. (mocą którego oddalono odwołanie ubezpieczonego od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych [...] Oddziału w Ł. z 28 października 2013 r., którą odmówiono wnioskodawcy prawa do zasiłku chorobowego z ubezpieczenia wypadkowego w wysokości 100% podstawy wymiaru za okres od 22 sierpnia 2013

r. do 31 października 2013 r. w związku z wypadkiem zaistniałym w dniu 22 sierpnia 2013 r.) i nakazał wypłacić z funduszu Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego w Ł. na rzecz radcy prawnego R. K. kwotę 73,80 zł tytułem zwrotu kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu za drugą instancję.

Powyższy wyrok został zaskarżony skargą kasacyjną ubezpieczonego w części oddalającej apelację. Skargę oparto na podstawie naruszenia przepisów prawa materialnego: art. 21 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 30 października 2002 r. o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych (jednolity tekst: Dz.U. z 2015 r., poz. 1242 ze zm.; dalej ustawa wypadkowa). Ponadto skargę oparto na podstawie naruszenia postępowania: 1/ art. 381 k.p.c., art. 285 § 1 k.p.c., art. 217 § 1, 2 i 3 w związku z art. 391 § 1 k.p.c., art. 278 § 1 w związku z art. 391 § 1 k.p.c., art. 286 w związku z art. 391 § 1 k.p.c.; 2/ art. 381 k.p.c., art. 217 § 1, 2 i 3 w związku z art. 391 § 1 k.p.c. Skarżący wniósł o uchylenie wyroku w zaskarżonej części i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu w Ł. do ponownego rozpoznania i rozstrzygnięcia o kosztach postępowania kasacyjnego, a ponadto o zasądzenie kosztów nieopłaconej pomocy prawnej w postępowaniu kasacyjnym według norm przepisanych.

Jako przesłankę przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania wskazano występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego i oczywistą zasadność skargi.

Istotne zagadnienie prawne sformułowano następująco: czy biegły, względem pytania pełnomocnika strony lub strony, które to pytanie nie zostało uchylone przez przewodniczącego, może nie odpowiedzieć na pytanie lub odpowiedzieć na takie pytanie w sposób arbitralny (tj. bez uzasadnienia swego stanowiska) lub też w inny sposób wskazać na brak potrzeby lub zasadności odpowiadania na takie pytanie, czy też jest zobowiązany na takie pytanie odpowiedzieć merytorycznie, w sposób precyzyjny, jasny i z uzasadnieniem swego stanowiska w odniesieniu do indywidualno-konkretnych okoliczności sprawy. Natomiast oczywistej zasadności skargi kasacyjnej jej autor upatruje w obszernym orzecznictwo Sądu Najwyższego wskazującym, że samo pozostawanie w stanie nietrzeźwości nie stanowi okoliczności uzasadniającej pozbawienie prawa do

świadczeń z ubezpieczenia wypadkowego, jeżeli nie doszło do przyczynienia się poszkodowanego do wypadku w znacznym stopniu.

W uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania podkreślono, że zagadnienie prawne przedstawione w formie pytania sprowadza się do ustalenia pozycji biegłego w postępowaniu cywilnym, w szczególności zaś w przypadku postępowań z zakresu ubezpieczeń społecznych. W postępowaniach z zakresu ubezpieczeń społecznych faktyczna rola biegłego jest ogromna, albowiem to biegły przesądza w istocie o stanie zdrowia ubezpieczonego (np. w sprawach o rentę z tytułu niezdolności do pracy), czy też - jak w przypadku niniejszego postępowania - o okolicznościach medycznych (czy też fizjologicznych) w sposób bezpośredni związanych z prawem do świadczenia. Należy mieć jednak na uwadze, iż - pomimo owej „pierwszoplanowej” faktycznej roli biegłego - biegły w postępowaniu cywilnym pełni rolę służebną dla wymiaru sprawiedliwości; dla wymierzenia sprawiedliwości. Biegły nie został usytuowany przez ustawodawcę powyżej sądu czy stron lub pełnomocników stron. Sąd sprawuje wymiar sprawiedliwości, to jest między innymi dokonuje konkretyzacji normy prawnej generalno-abstrakcyjnej w odniesieniu do indywidualnego przypadku; indywidualnej sprawy. Wymierzanie sprawiedliwości następuje pomiędzy stronami na rzecz określonej strony. Pomędzy sądem a stronami nawiązuje się więc stosunek wymierzania sprawiedliwości. W tym stosunku biegły nie jest z całą pewnością postacią pierwszoplanową. Biegły jest podmiotem służebnym dla sądu i ma za zadanie jedynie (i aż) dostarczyć sądowi opinii z zakresu wiadomości specjalnych. Biegły w postępowaniu cywilnym nie jest więc usytuowany powyżej ani sądu ani stron postępowania, albowiem - z uwagi na zachodzący stosunek wymierzania sprawiedliwości - rola służebna biegłego rozciąga się nie tylko względem sądu ale także względem stron. Tymczasem niejednokrotnie zachowanie biegłych zdaje się przeczyć tezie o ich służebnej roli w postępowaniu cywilnym. W niniejszej sprawie na pytanie nr 12 pełnomocnika ubezpieczonego „Czy jest możliwa różnica, biorąc pod uwagę upływ czasu, w wynikach badań krwi u pacjenta, jak w dokumentacji medycznej (wyniki zawarte w karcie informacyjnej i wyniki zawarte w dokumentacji ZOZ w Ł.)?” biegły odpowiedział „Biegły nie znajduje merytorycznych podstaw, ani uzasadnienia dla porównywania różnorodnych wyników badań pana K.G. z

miesiąca sierpnia 2013 r. oraz maja 2014 r. Nie konkretyzuje ponadto, jakie parametry badane we krwi powoda miałyby zostać przez biegłego porównane w czasie”. Jednocześnie na pytanie nr 13 pełnomocnika ubezpieczonego „Z czego wynika rozbieżność (w karcie informacyjnej) pomiędzy wynikiem zawartości potasu (4,7 mmol/l) w 17 linii, licząc od dołu, a potasu (3,73 mmol/l) w 9 linii, licząc od dołu?” biegły odpowiedział: „Oba wyniki stężenia potasu we krwi 3,73 mmol/l oraz 4,7 mmol/l są w pełni prawidłowe i spełniają normę fizjologiczną. Różnica w wartościach liczbowych powyższych stężeń zależy od szeregu czynników, m.in. stopnia nawodnienia organizmu, stosowanej diety, czy też przyjmowanych leków. W tym konkretnym przypadku nie ma możliwości ustalenia rzeczywistej przyczyny powyższej różnicy, a ponadto brak jest dla powyższego jakiegokolwiek uzasadnienia merytorycznego”. Warto nadmienić, iż ani pytanie nr 12 ani pytanie nr 13 pełnomocnika ubezpieczonego nie zostało uchylone przez przewodniczącego. Biegły uchylił się w istocie od odpowiedzi na pytania przez wskazanie na brak merytorycznych podstaw dla odpowiedzi. Dodatkowo, samo stwierdzenie, iż „brak jest merytorycznych podstaw”, jest zbyt enigmatyczne, jeżeli wziąć pod uwagę wymóg uzasadniania opinii (art. 285 § 1 k.p.c.). Wypowiedź w postaci „nie udzielić odpowiedzi na pytanie”, oczywiście pod względem formalnym jest odpowiedzią, ale czy rzeczywiście w postępowaniu cywilnym taka odpowiedź biegłego jest dopuszczalna, czy też jednak biegły powinien był (i powinien *in abstracto*) udzielić odpowiedzi rzeczywistej i merytorycznej, na pytanie nie uchylone przez przewodniczącego. Czy biegły może nie uzasadniać swej opinii (np. „wyniki są w pełni prawidłowe i spełniają normę fizjologiczną”), a przez to formułować tezy arbitralne i niesprawdzalne, czy też musi uzasadniać swą wypowiedź formułowaną przecież w formie opinii (a nie „luźnej” oceny rzeczywistości), tak aby była możliwa jej weryfikacja (warto dodać, iż w pytaniu nr 13 różnice w stężeniu tego samego pierwiastka u tego samego ubezpieczonego dotyczyły jednej i tej samej karty informacyjnej, co przy wyniku wskazującym za zawartość alkoholu we krwi badanego i różnicach w stężeniu potasu niemal na poziomie 1 mmol/l - ujętym w tej samej karcie informacyjnej - nie było wówczas bez znaczenia). Istotne jest, jak rozumiana będzie rola biegłego w postępowaniu cywilnym (a szerzej w jakimkolwiek postępowaniu sądowym). Czy biegły pełni w istocie rolę służebną dla

wymiaru sprawiedliwości, a jego opinie mają za zadanie umożliwić sprawiedliwe rozstrzygnięcie, czy też występuje w postępowaniu niejako „sam dla siebie” w oderwaniu od potrzeb wymiaru sprawiedliwości.

Odnosnie natomiast do oczywistej zasadności skargi kasacyjnej, skarżący zwraca uwagę na orzecznictwo Sądu Najwyższego, w tym między innymi na wyrok z dnia 6 listopada 2009 r. (III UK 43/09, LEX nr 560873), zgodnie z którym, jeżeli pracownik wykonuje obowiązki pracownicze w stanie nietrzeźwości, to nie przysługują mu świadczenia z ubezpieczenia wypadkowego tylko wówczas, gdy - będąc w stanie nietrzeźwości lub pod wpływem środków odurzających lub substancji psychotropowych - przyczynił się w znacznym stopniu do spowodowania wypadku (art. 21 ust. 2 ustawy wypadkowej z 2002 r., podobnie art. 8 ust. 2 ustawy wypadkowej z 1975 r.). Sąd Okręgowy zdaje się stwierdzać, iż samo przyczynienie się poszkodowanego pozostającego w stanie nietrzeźwości stanowi podstawę do utraty świadczeń z ubezpieczenia wypadkowego. Tymczasem nie jakiegokolwiek przyczynienie się, ale dopiero przyczynienie się w stopniu znacznym skutkuje utratą świadczeń. Ponadto dochodzi do nieuzasadnionego zrównania stanu nietrzeźwości jako okoliczności irrelevantnej dla pozbawienia prawa do świadczeń z tytułu ubezpieczenia wypadkowego, ze stanem nietrzeźwości, w którym ubezpieczony w znacznym stopniu przyczynił się do spowodowania wypadku, która to okoliczność dopiero ma znaczenie. Sąd Najwyższy wyróżnia stan nietrzeźwości jako okoliczność irrelevantną z punktu widzenia art. 21 ust. 2 ustawy wypadkowej oraz stan nietrzeźwości, w którym ubezpieczony w znacznym stopniu przyczynił się do spowodowania wypadku, która to okoliczność dopiero uzasadnia pozbawienie prawa do świadczeń z ubezpieczenia wypadkowego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie kwalifikowała się do przyjęcia celem jej merytorycznego rozpoznania.

Skarga kasacyjna, jako szczególny środek zaskarżenia, służy realizacji interesu publicznego w sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości. Funkcje postępowania kasacyjnego powodują, że wniosek o przyjęcie skargi do

rozpoznania oraz jego uzasadnienie powinny koncentrować się na wykazaniu, iż w konkretnej sprawie zachodzą okoliczności przemawiające za interwencją Sądu Najwyższego. Rozpoznanie skargi kasacyjnej następuje tylko z przyczyn kwalifikowanych, wymienionych w art. 398⁹ § 1 pkt 1-4 k.p.c. i tylko w przypadku przekonania Sądu Najwyższego przez skarżącego, za pomocą jurydycznej argumentacji, że zachodzi publicznoprawna potrzeba rozstrzygnięcia sformułowanego w skardze zagadnienia prawnego przy jej merytorycznym rozpoznawaniu.

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, gdy w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

W razie powołania tej przesłanki przedsądu, jaką jest występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego, obowiązkiem skarżącego jest wywiedzenie i uzasadnienie występującego w sprawie problemu w sposób zbliżony do tego, jaki przewidziany jest przy przedstawianiu zagadnienia prawnego przez sąd odwoławczy na podstawie art. 390 k.p.c. (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 9 maja 2006 r., V CSK 75/06, niepublikowane). Sformułowanie zagadnienia powinno zatem odwoływać się w sposób generalny i abstrakcyjny do treści przepisu, który nie podlega jednoznacznej wykładni, a którego wyjaśnienie przez Sąd Najwyższy przyczyni się do rozwoju jurysprudencji i prawa pozytywnego. Rolą Sądu Najwyższego, jako najwyższego organu sądowego w Rzeczypospolitej Polskiej, nie jest bowiem działanie w interesie indywidualnym, lecz powszechnym, poprzez ochronę obowiązującego porządku prawnego przed dowolnością orzekania i ujednolicanie praktyki stosowania prawa pozytywnego. Nie każde więc orzeczenie, nawet błędnie wydane, zasługuje na kontrolę w postępowaniu kasacyjnym (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 4 lutego 2000 r., II CZ 178/99, OSNC 2000 nr 7-8, poz. 147, z dnia 18 marca 2004 r., I PK 620/03, LEX nr 513011, z dnia 8 lipca 2004 r., II PK 71/04, LEX nr 375715 i z dnia 16 kwietnia 2008 r., I CZ 11/08, LEX nr 393883). Nie spełnia określonego w art. 398⁹ § 1 k.p.c. wymagania sformułowanie istotnego zagadnienia prawnego w sposób ogólny i

nieprecyzyjny, a zwłaszcza ograniczenie się do samego postawienia pytania, bez odniesienia się do problemów interpretacyjnych przepisów (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 25 lutego 2008 r., I UK 332/07, LEX nr 452451 i z dnia 21 maja 2008 r., I UK 11/08, LEX nr 491538).

Natomiast odnośnie do tej przesłanki przedsądu, jaką jest oczywista zasadność skargi kasacyjnej, należy w motywach wniosku zawrzeć wywód prawny wyjaśniający, w czym wyraża się owa oczywistość i przedstawić argumenty na poparcie tego twierdzenia (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06 LEX nr 198531, z dnia 10 sierpnia 2006 r., V CSK 204/06, LEX nr 421035, z dnia 9 stycznia 2008 r., III PK 70/07, LEX nr 448289, z dnia 11 stycznia 2008 r., I UK 283/07, LEX nr 448205, z dnia 3 kwietnia 2008 r., II PK 352/07, LEX nr 465859 i z dnia 5 września 2008 r., I CZ 64/08). O ile dla uwzględnienia skargi wystarczy, że jej podstawa jest usprawiedliwiona, to dla przyjęcia skargi do rozpoznania niezbędne jest wykazanie kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego, polegającej na jego oczywistości widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, bez potrzeby wchodzenia w szczegóły czy dokonywania pogłębionej analizy tekstu wchodzących w grę przepisów i doszukiwania się ich znaczenia (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 16 września 2003 r., IV CZ 100/03, LEX nr 82274, z dnia 22 stycznia 2008 r., I UK 218/07, LEX nr 375616, z dnia 26 lutego 2008 r., II UK 317/07, LEX nr 453107, z dnia 9 maja 2008 r., II PK 11/08, LEX nr 490364, z dnia 21 maja 2008 r., I UK 11/08, LEX nr 491538 i z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 38/08, LEX nr 494134). W judykaturze podkreśla się, iż przesłanką przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania nie jest oczywiste naruszenie konkretnego przepisu prawa materialnego lub procesowego, lecz sytuacja, w której naruszenie to spowodowało wydanie oczywiście nieprawidłowego orzeczenia. Sam zarzut naruszenia (nawet oczywistego) określonego przepisu (przepisów) nie prowadzi wprost do oceny, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 7 stycznia 2003 r., I PK 227/02, OSNP 2004 nr 13, poz. 230, z dnia 11 stycznia 2008 r., I UK 285/07, LEX nr 442743, z dnia 11 kwietnia 2008 r., I UK 46/08, LEX nr 469185 i z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 37/08, LEX nr 494133).

Przenosząc powyższe rozważania na grunt niniejszej sprawy należy stwierdzić, że skarżący nie wykazał istnienia żadnej z powołanych przesłanek przedsądu.

Co się tyczy istotnego zagadnienia prawnego sprawy wypada zauważyć, że autor skargi kasacyjnej nie nawiązał w generalny i abstrakcyjny sposób do treści przepisów, na bazie których zagadnienie to sformułował i nie wyjaśnił, na czym polegają trudności w dekodowaniu zawartych w nich norm prawnych. Skarżący poprzestał na zadaniu szeregu pytań dotyczących szczegółów procedowania przez Sąd orzekający w sprawie w zakresie odebrania od biegłego ustnego uzupełnienia opinii. Autor skargi kasacyjnej nie wskazał przy tym na istnienie ewentualnych problemów interpretacyjnych dotyczących przepisów postępowania mogących mieć zastosowanie w sprawie i podlegających niejednoznacznej wykładni, których wyjaśnienie przez Sąd Najwyższy przyczyniłoby się do rozwoju jurysprudence i prawa pozytywnego. Intencją skarżącego jest natomiast podważenie wiarygodności samej opinii biegłego sporządzonej w toku niniejszego procesu, stanowiącej podstawę ustaleń faktycznych Sądów obu instancji.

Również sugerowania przez skarżącego oczywista zasadność skargi opiera się na błędnym założeniu, że Sąd Okręgowy nieprawidłowo zinterpretował przepis art. 21 ust. 2 ustawy wypadkowej, nie odróżniając sytuacji jakiegokolwiek przyczynienia się nietrzeźwego pracownika do wypadku, od znacznego stopnia przyczynienia się do zdarzenia. Należy zgodzić się z wyrażanym na gruncie tego przepisu poglądem judykatury, zgodnie z którym, jeżeli pracownik wykonuje obowiązki pracownicze w stanie nietrzeźwości, to nie przysługują mu świadczenia z ubezpieczenia wypadkowego tylko wówczas, gdy będąc w takim stanie przyczynił się w znacznym stopniu do spowodowania wypadku. Wbrew zarzutom autora skargi kasacyjnej, takiego zaś stanowczego ustalenia dokonał Sąd drugiej instancji. W uzasadnieniu zaskarżonego wyroku stwierdzono bowiem, że znaczne przyczynienie się ubezpieczonego do wypadku polegało na tym, iż w sposób sprzeczny z elementarnymi zasadami bezpieczeństwa pracy, przystąpił do wykonywania pracy przy użyciu narzędzia stwarzającego potencjalne zagrożenie dla życia i zdrowia, będąc w stanie pod wpływem alkoholu. Obniżenie koordynacji i wpływ na zdolność koncentracji i zmianę nastroju psychicznego został ustalony na

podstawie opinii biegłego. Skoro wnioskodawca miał wieloletnie doświadczenie w pracy przy użyciu noża, którym posługiwał się w dniu wypadku, a udział osób trzecich jest w sprawie wykluczony, to jego własna odpowiedzialność jest tym większa. Sam wnioskodawca przyczynił się do wypadku w stopniu znacznym, bowiem nie ma żadnych innych czynników, poza spożyciem alkoholu, którym można by przypisać sprawstwo zdarzenia, czy choćby przyczynienie się do jego wystąpienia. Stawiając tezę o oczywistej zasadności skargi kasacyjnej skarżący zmierza w istocie do zanegowania powyższych ustaleń poczynionych przez Sądy orzekające. Tymczasem kwestie dotyczące ustalonych faktów nie stanowią przedmiotu kontroli kasacyjnej, w związku z czym opartemu na tej podstawie wnioskowi o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania towarzyszą niedopuszczalne motywy (art. 398³ § 3 oraz art. 398¹³ § 2 k.p.c.; por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 23 marca 2012 r., II PK 278/11, LEX nr 1214574, czy wyrok Sądu Najwyższego z dnia 5 lutego 2014 r., V CSK 140/13, LEX nr 1458681).

Konkludując: wobec niewykazania istnienia powołanych w skardze kasacyjnej przesłanek przedsądu, z mocy art. 398⁹ § 2 k.p.c. należało orzec jak w sentencji.